73వ అధ్యాయం

٧٣ ـ بَابُ حُسْنِ الْخُلُقِ

ఉత్తమ నడవడిక

قالَ الله تعالى: ﴿ وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ۝ ﴾ [القلم: ٤] وقال تعالى: ﴿ وَٱلْكَٰظِمِينَ ٱلْغَيْظَ وَٱلْعَافِينَ عَنِ ٱلنَّاسِ ﴾ الآية [آل عمران: ١٣٤].

దివ్య ఖుర్‌ఆన్‌లో అల్లాహ్ సెలవిచ్చాడు :

"ప్రవక్తా! నిస్సందేహంగా నువ్వు నైతికంగా ఎంతో ఉన్నత స్థానంలో ఉన్నావు." *(అల్ ఖలమ్ : 4)*

"(భయభక్తులు కలవారైన విశ్వాసులు) కోపాన్ని దిగమ్రింగుతారు. ఇతరుల తప్పుల్ని క్షమిస్తారు. ఇలాంటి సజ్జనులంటే అల్లాహ్‌కు ఎంతో యిష్టం." *(ఆలి ఇమ్రాన్ : 134)*

٦٢١ ـ وعن أنسٍ رضيَ الله عنه قال: كانَ رسُولُ اللهِ ﷺ أَحْسَنَ النَّاسِ خُلُقاً. متفقٌ عليه.

621. హజ్రత్ అనస్ (రజి) కథనం : దైవ ప్రవక్త (సల్లం) మానవులందరిలోకెల్లా సుగుణవంతులు. *(బుఖారీ - ముస్లిం)*

(సహీహ్ బుఖారీలోని సంస్కార ప్రకరణం, సహీహ్ ముస్లింలోని ఘనతా విశిష్ఠతల ప్రకరణం)

٦٢٢ ـ وعنه قال: مَا مَسِسْتُ دِيباجاً وَلَا حَريراً أَلْيَنَ مِنْ كَفِّ رَسُولِ اللهِ ﷺ، وَلَا شَمَمْتُ رائحةً قَطُّ أَطْيَبَ مِنْ رَائِحَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ، وَلَقَدْ خَدَمْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَشْرَ سِنِينَ، فَمَا قَالَ لِي قَطُّ: أُفٍّ، وَلَا قالَ لِشَيْءٍ فَعَلْتُهُ: لِمَ فَعَلْتَهُ؟ وَلَا لِشَيْءٍ لَمْ أَفْعَلْهُ: أَلَا فَعَلْتَ كَذا؟. متفقٌ عليه.

622. హజ్రత్ అనస్ (రజి) కథనం : దైవప్రవక్త (సల్లం) హస్తం కన్నా సుకుమారమైన పట్టువస్తువేదీ నేను ముట్టుకోలేదు. దైవప్రవక్త (సల్లం) శరీర సువాసన కన్నా పవిత్రమైన పరిమళం నేనెన్నడూ ఆఘ్రాణించలేదు. నేను పదేళ్ళపాటు దైవప్రవక్త (సల్లం)కు సేవ చేశాను. కాని నేను చేసిన పని విషయంలో ఆయన నన్ను ఎన్నడూ ఇలా ఎందుకు చేశావని అనలేదు. అలాగే నేను చేయని పని విషయంలో ఇలా

ఎందుకు చేయలేదు అని కూడా అనలేదు. (బుఖారీ - ముస్లిం)

(సహీహ్ బుఖారీలోని మహిమోన్నతుల ప్రకరణం, సహీహ్ ముస్లింలోని ఘనతా విశిష్టతల ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

తన దగ్గర పదేండ్లు పనిచేసిన ఓ నౌకరుని యజమాని అంత సుదీర్ఘ కాలంలో ఏనాడైనా కసురుకోకుండా ఉండటం, కనీసం ఫలానా పని ఎందుకు చేయలేదు అని కూడా అడగకుండా ఉండటం ఉత్తమోత్తమ నైతికతకు నిలువెత్తు నిదర్శనం. దివిటీ పెట్టి వెతికినా లోకంలో ఇలాంటివారు కానరారు. ప్రపంచ చరిత్రలో ఇప్పటివరకు ఇలాంటి ఉదాహరణ మరొకటి లేదు. దైవప్రవక్త అనుచర సమాజం కూడా ఆయనగారి ఈ ఉత్తమ నడవడికను ఆదర్శంగా తీసుకుంటే ఎంతబాగుండు!

٦٢٣ ـ وعن الصَّعبِ بنِ جَثَّامَةَ رضيَ اللهُ عنه قال: أَهْدَيْتُ رسُولَ اللهِ ﷺ حِماراً وَحْشِياً، فَرَدَّهُ عَلَيَّ، فلمَّا رأى ما في وَجْهي قالَ: «إِنَّا لَمْ نَرُدَّهُ عَلَيْكَ إلاَّ لِأَنَّا حُرُمٌ» متفق عليه.

623. హజ్రత్ సాబ్ బిన్ జస్సామా (రజి) కథనం : నేనొకసారి దైవప్రవక్త (సల్లం)కు ఓ అడవి గాడిదను కానుకగా సమర్పించుకున్నాను. కాని ఆయన దాన్ని నాకు వాపసు చేసేశారు. అప్పుడు నా ముఖ కవళికల్లో వచ్చిన మార్పును చూసి ఆయన నాతో, "మేము 'ఇహ్రాం' దీక్ష బూని ఉన్నాం. అందుకే దాన్ని వాపసు చేసేశాం" అని అన్నారు. (బుఖారీ - ముస్లిం)

(సహీహ్ బుఖారీ, సహీహ్ ముస్లింలలోని హజ్ ప్రకరణాలు)

ముఖ్యాంశాలు

హజ్, లేక ఉమ్రా యాత్ర కోసం దీక్షబూనటాన్ని 'ఇహ్రాం' అని అంటారు. ఇహ్రాం దీక్షబూనిన వానిని 'ముహ్రిం' అని పిలుస్తారు. ఒక ముహ్రిం ఇహ్రాం స్థితిలో ఉన్నప్పుడు తాను స్వయంగా జంతువుల్ని వేటాడటం గాని లేదా వేటాడటంలో ఇతరులకు సహకరించటం గాని చేయకూడదు. బహుశా ఆ కారణంవల్లనే దైవప్రవక్త (సల్లం) సాబ్ బిన్ జస్సామా కానుకను నిరాకరించి ఉంటారు.

ఈ సందర్భంగా గమనార్హమైన విషయం మరొకటుంది. ఇతరులచేత వేటాడబడిన జంతువుల మాంసాన్ని 'ముహ్రిం' కూడా తినవచ్చని మరికొన్ని హదీసులు ఉద్ఘాటిస్తున్నాయి. కాని మరోవైపు పై హదీసు ద్వారా అలా వేటాడబడిన జంతువుల మాంసాన్ని ముహ్రిం తిన కూడదని తెలుస్తోంది. చాలామంది విద్వాంసులు ఈ రెండురకాల హదీసుల మధ్య భావ సారూప్యతను సూచించారు. దాని ప్రకారం ముహ్రిం కానివారు తమ స్వయం కోసం జంతువుల్ని వేటాడి అందులో కొంతమాంసాన్ని ముహ్రింకు కానుకగా ఇస్తే ముహ్రిం దాన్ని నిస్సంకోచంగా స్వీకరించవచ్చు. మొదటిరకం హదీసుల్లో ప్రస్తావించబడిన విషయం అదే.

ఇకపోతే రెండో రకం హదీసుల్లో చెప్పబడిన విషయం ఏమిటంటే ఇతరులెవరయినా ప్రత్యేకంగా ముహ్రిం కోసమే జంతువుని వేటాడి దాని మాంసాన్ని ముహ్రింకు కానుకగా ఇస్తే దాన్ని స్వీకరించడం ధర్మసమ్మతం కాదు (ఫత్‌హుల్ బారీ). అదేవిధంగా జంతువు ఎవరికోసం వేటాడబడినప్పటికీ ఒకవేళ అది ప్రాణాలతో ఉంటే ముహ్రిం దాన్ని ఎట్టిపరిస్థితుల్లోనూ స్వీకరించకూడదు. ఇమామ్ బుఖారీ అభిప్రాయం కూడా ఇదే. ఆయన ఈ హదీసును, "ముహ్రిం సజీవంగా ఉన్న వేట జంతువుల కానుకను స్వీకరించకూడద"నే శీర్షిక క్రింద ప్రస్తావించారు.

٦٢٤ ـ وعن النَّوَّاسِ بنِ سمعانَ رضيَ اللهُ عنه قال: سألتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ عن البِرِّ والإِثمِ فقالَ: «البِرُّ حُسْنُ الخُلُقِ، والإِثمُ: مَا حَاكَ في نَفْسِكَ، وكَرِهْتَ أَنْ يَطَّلِعَ عَلَيْهِ النَّاسُ» رواهُ مسلم.

624. హజ్రత్ నవ్వాస్ బిన్ సమ్‌ఆన్ (రజి) కథనం : నేను దైవప్రవక్త (సల్లం)ను సత్కార్యం, దుష్కార్యాల గురించి అడిగాను. దానికి ఆయన, "సత్కార్యమంటే ఉత్తమ నడవడిక. దుష్కార్యమంటే మదిని తొలిచేది, దాని గురించి ప్రజలు తెలుసుకుంటే బాగుండదని నువ్వు తలచేది" అని చెప్పారు. *(ముస్లిం)*

(సహీహ్ ముస్లింలోని సత్కార్యాలు - సత్సంబంధాల ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

మంచి నడవడికను కలిగివుండటం కూడా సత్కర్మలు చేయటంతో సమానమని ఈ హదీసులో చెప్పబడింది. ఎందుకంటే మంచినడవడిక గల వ్యక్తి మంచిపనులు మాత్రమే చేస్తాడు. చెడు పనులకు దూరంగా మసలుకుంటాడు.

పై హదీసులో పాపం గురించి కూడా అందరికీ అర్థమయ్యే విధంగా ఒక ప్రధాన సూత్రం వివరించబడింది. అదేమిటంటే- ప్రతి చెడుపనినీ మనిషి అంతరంగం అసహ్యించు కుంటుంది. తాను ఆ చెడుపని చేస్తే ప్రజలు తనను నిందిస్తారేమోనని కూడా మనిషి లోలోపల భయపడతాడు. అలాంటి ప్రతిపనీ చెడ్డదే అవుతుంది. అయితే ఈ అంతరాత్మ ప్రబోధనం కూడా మనిషి హృదయం పూర్తిగా మలినం కాకుండా ఉన్నంతవరకు మాత్రమే జరుగుతుంది.

ఎప్పుడైతే మనిషి హృదయం పూర్తిగా మలినమైపోయి తన సహజత్వాన్ని కోల్పోతుందో అప్పుడు పెద్ద పెద్ద నేరాలు కూడా ఆ హృదయాన్ని కదిలించలేవు. ఆ హృదయం మనుషులెవరికీ భయపడదు. మనిషిలో వాసనశక్తి సరిగ్గా ఉంటే అతను దుర్వాసనను పసిగట్టగలుగుతాడు. కాని ఎల్లప్పుడూ దుర్వాసన మధ్య ఉండేవాడి వాసనశక్తి ఎంతగా పాడయిపోతుందంటే పెంటకుప్పలపై కూర్చున్నా కూడా అతనికి దుర్వాసన రాదు. మలినమయిపోయిన హృదయం సంగతి కూడా అంతే.

٦٢٥ ـ وعن عبدِ الله بنِ عمرِو بنِ العاص رضي الله عنهما قال: لم يكن رسولُ اللهِ ﷺ فَاحِشاً ولا مُتَفَحِّشاً. وكان يَقُولُ: «إنَّ مِن خِيارِكُم أَحْسَنَكُم أخلاقاً» متفقٌ عليه.

625. హజ్రత్ అబ్దుల్లాహ్ బిన్ అమ్ర్ బిన్ ఆస్ (రజి) కథనం : దైవప్రవక్త (సల్లం) అప్రయత్నంగాగాని, ప్రయత్నపూర్వకంగా గాని అశ్లీల మాటలు మాట్లాడే వారు కారు. పైగా తరచూ (మమ్మల్ని ఉపదేశిస్తూ), "నైతికత రీత్యా మీలో ఉత్తముడైనవాడే అందరికంటే శ్రేష్ఠుడు" అని అనేవారు. *(బుఖారీ - ముస్లిం)*

(సహీహ్ బుఖారీలోని మహిమోన్నతుల ప్రకరణం, సహీహ్ ముస్లింలోని ఘనతా విశిష్టతల ప్రకరణం)

٦٢٦ ـ وعن أبي الدرداءِ رضي الله عنه: أنَّ النبيَّ ﷺ قالَ: «مَا من شَيءٍ أَثْقَلُ في ميزَانِ الْمُؤْمِنِ يَومَ القِيَامَةِ من حُسْنِ الخُلُقِ، وإنَّ الله يُبغِضُ الفَاحِشَ البَذِيَّ» رواه الترمذي وقال: حديث حسن صحيح. «البَذِيُّ»: هو الَّذي يَتَكَلَّم بالفُحشِ، ورَديءِ الكلام

626. హజ్రత్ అబూ దర్దా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా తెలియజేశారు: ప్రళయదినాన విశ్వాసి త్రాసులో ఉత్తమ నడవడిక కన్నా బరువైన వస్తువు మరొకటి ఉండదు. నిస్సందేహంగా దేవుడు దుర్భాషలాడే వాణ్ణి బూతు మాటలు మాట్లాడేవాణ్ణి అసహ్యించుకుంటాడు. (తిర్మిజీ దీనిని ఉల్లేఖించి హసన్, సహీహ్‌గా పేర్కొన్నారు)

(సుననె తిర్మిజీలోని సత్కార్యాలు - సత్సంబంధాల అధ్యాయం)

ముఖ్యాంశాలు

ప్రళయదినాన దైవసన్నిధిలో మనిషికి ఇహలోకంలో తాను చేసుకున్న పుణ్యకర్మలే ఉపయోగపడతాయి. ఈ పుణ్యకర్మలు ఇతర కర్మలన్నింటికన్నా ఎక్కువ బరువుని కలిగి ఉంటాయి. అయితే ఈ అదృష్టం మాత్రం ఒక్క విశ్వాసులకే ప్రత్యేకం. దైవంపై విశ్వాసం లేనివారు ఎన్ని పుణ్యకార్యాలు చేసినా వాటికి దైవసన్నిధిలో విలువ ఉండదు. అదేవిధంగా

చెడునడత కలవారిని, బూతు మాటలు మాట్లాడేవారిని దేవుడు అసహ్యించుకుంటాడంటే వారు పరలోకంలో వైఫల్యాన్ని చవిచూస్తారని అర్థం.

627. హజ్రత్ అబూ హురైరా (రజి) కథనం : ప్రజల్ని అతి ఎక్కువగా స్వర్గానికి గొనిపోయే కర్మలు ఏవని దైవప్రవక్త (సల్లం)ను ప్రశ్నించటం జరిగింది. దానికి ఆయన, "దైవభీతి, ఉత్తమ నడవడికలు" అని సమాధానమిచ్చారు. మరి ప్రజల్ని అతి ఎక్కువగా నరకానికి గొనిపోయే కర్మలు ఏవని అడగ్గా, దానికి సమాధానమిస్తూ ఆయన, "నోరు మరియు మర్మాంగం" అని చెప్పారు.

٦٢٧ ـ وعن أبي هُريرة رضيَ الله عنه قال: سُئِلَ رسولُ الله ﷺ عَنْ أكثرِ مَا يُدْخِلُ النَّاسَ الجَنَّةَ. قال: «تَقْوَى اللهِ وَحُسنُ الخُلُقِ» وَسُئِلَ عَنْ أَكثرِ مَا يُدْخِلُ النَّاسَ النَّارَ، فَقَالَ: «الفَمُ وَالفَرْجُ». رواه الترمذي وقال: حديث حسن صحيح.

(తిర్మిజీ దీనిని ఉల్లేఖించి హసన్, సహీహ్‌గా పేర్కొన్నారు)

ముఖ్యాంశాలు

ఈ హదీసు ఎంతో భావగర్భితమైనది. దైవభీతి మూలంగా మనిషికి- దైవంతో సరైన అనుబంధం ఏర్పడుతుంది. తనలో ఉత్తమ నడవడిక గనక ఉంటే మనిషి ప్రజల హక్కుల్ని నెరవేర్చటంలో నిర్లక్ష్యం చేయడు. కనుక ఈ రెండు ఆచరణలు ఎలాంటివంటే వీటిమూలంగా ప్రజలు అత్యధికంగా స్వర్గానికి వెళ్తారు.

అదేవిధంగా నోరు ; నోటితో మనిషి ధర్మధిక్కారపు మాటలు మాట్లాడతాడు. చాడీలు చెబుతాడు. ఇతరుల మీద నిందలు మోపుతాడు. తిట్లు శాపనార్థాలు పెడ్తాడు. ఇవన్నీ నోటికర్మలు. మర్మాంగం వ్యభిచారానికి కారణభూతమవుతుంది. ఈ విధంగా ఈ రెండు అవయవాల వల్ల అత్యధికంగా ప్రజలు నరకానికి వెళ్తారు. కనుక ప్రతి వ్యక్తి దైవభీతితో, ఉత్తమ నడవడికతో జీవితం గడుపుతూ నోరు, మర్మాంగాల మూలంగా జరిగే అనర్థాలకు దూరంగా ఉండటం చాలా అవసరం. లేకపోతే అతని పరలోక జీవితం నాశనమయిపోతుంది.

628. హజ్రత్ అబూ హురైరా (రజి) గారే చేసిన కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు : విశ్వాసుల్లో ఉత్తమ నడవడిక గలవారే పరిపూర్ణ విశ్వాసులు. మీలో మీ భార్యల పట్ల ఉత్తమంగా వ్యవహరించేవారే ఉత్తములు. (తిర్మిజీ

٦٢٨ ـ وعنه قال: قال رسولُ الله ﷺ: «أكمَلُ المُؤمِنينَ إيمَاناً أحسَنُهُم خُلُقاً، وَخِيَارُكُم خِيَارُكُم لِنسَائِهِمْ». رواه الترمذي وقال: حديث حسن صحيح.

దీనిని ఉల్లేఖించి 'హసన్' సహీహ్‌గా పేర్కొన్నారు)

(సుననె తిర్మిజీలోని విశ్వాసాల అధ్యాయం)

ముఖ్యాంశాలు

ఈ హదీసులో నైతికతకు, విశ్వాసానికి అవినాభావ సంబంధముందని చెప్పబడింది. మనిషి నడవడిక ఎంత ఉన్నతంగా ఉంటుందో అతని విశ్వాసం కూడా అంత పరిపక్వత చెందివుంటుంది. విశ్వాసంలో పరిణతి రావాలంటే ముందుగా నైతికతలో పరిపూర్ణత రావాలి.

٦٢٩ ـ وعن عائشةَ رضيَ اللهُ عنها قالت: سَمِعْتُ رسولَ اللهِ ﷺ يقول: «إنَّ المُؤْمِنَ لَيُدْرِكُ بِحُسْنِ خُلُقِه دَرَجَةَ الصَّائِمِ القَائِمِ» رواه أبو داود.

629. దైవప్రవక్త (సల్లం) ఈవిధంగా ప్రవచిస్తుండగా తాను విన్నానని హజ్రత్ ఆయిషా (రజి.అన్‌హా) తెలియజేశారు : విశ్వాసి తన ఉత్తమ నడవడిక మూలంగా ఒక ఉపవాసి స్థాయికి, రాత్రంతా మేల్కొని ఆరాధన చేసే ఆరాధకుని స్థాయికి చేరుకుంటాడు.

(అబూదావూద్)

(సుననె అబూదావూద్‌లోని సంస్కార ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

ఇక్కడ 'ఉపవాసి' అంటే తరచూ నఫిల్ ఉపవాసాలు పాటించేవాడని అర్థం. అలాగే పై హదీసులో 'ఖాయిమ్' అనే పదం కూడా వాడబడింది. ఖాయిమ్ అంటే రాత్రిళ్ళు జాగారం చేసి దైవారాధనలో గడిపేవాడని భావం. ఈ రెండూ చాలా కష్టమైన ఆచరణలు. కాని ఆచరించే వారికి మాత్రం లెక్కలేనంత పుణ్యం లభిస్తుంది. అదే సమయంలో పైన పేర్కొనబడిన నఫిల్ ఆరాధనలు పాటించలేకపోయినప్పటికీ, కేవలం విధుల్ని మాత్రమే నిర్వర్తిస్తూ ఉత్తమ నడవడికను కలిగివున్న వ్యక్తికి కూడా ఉపవాసుల, నఫిల్ ఆరాధకుల మాదిరి పుణ్యం లభిస్తుంది. దేవుని దృష్టిలో ఉత్తమ నడవడికకు అంతటి ప్రాముఖ్యం ఉంది మరి!

٦٣٠ ـ وعن أبي أُمَامَةَ الباهِلِيِّ رضي الله عنه قال: قال رسولُ اللهِ ﷺ: «أَنَا زَعِيمٌ بِبَيتٍ في رَبَضِ الجَنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ

630. హజ్రత్ అబూ ఉమామా బాహిలీ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా అన్నారు : ధర్మం తన పక్షాన ఉన్నప్పటికీ వివాదాన్ని ఉపసంహరించుకునే వ్యక్తికి స్వర్గ పరిసరాల్లో ఒక గృహాన్ని

الْمِرَاءَ وَإِن كَانَ مُحِقًّا، وبِبَيْتٍ فِي وَسَطِ الجنَّةِ لِمَن تَرَكَ الكَذِبَ، وَإِن كَانَ مَازِحاً، وَببَيْتٍ فِي أَعلى الجَنَّةِ لِمَنْ حَسُنَ خُلُقُهُ» حديث صحيح، رواه أبو داود بإسناد صحيح. «الزَّعِيمُ»: الضَّامِنُ.

ఇప్పించేందుకు నేను పూచీ వహిస్తు న్నాను. అలాగే పరాచికానికయినా అబద్ధాలు పలకనివానికి నడి స్వర్గంలో ఒక గృహాన్ని ఇప్పించేందుకు, ఉత్తమ నడవడికను కలిగివున్న వ్యక్తికి స్వర్గంలో ఎత్తయిన ప్రదేశంలో ఒక గృహాన్ని ఇప్పించేందుకు నేను పూచీ వహిస్తు న్నాను. (ఈ హదీసు దృఢమైనది. అబూదావూద్ దీనిని ఉల్లేఖించారు)

(సుననె అబూదావూద్‌లోని సంస్కార ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

ధర్మం తమ పక్షాన ఉన్నప్పటికీ వివాదాన్ని రూపుమాపే ఉద్దేశ్యంతో తమ హక్కుల్ని వదలుకోవటం ఉత్తముల లక్షణం. అదేవిధంగా ఒక వ్యక్తి ఎగతాళికయినా అబద్ధం చెప్పటం లేదంటే అతను షరీఅత్‌కు, దేవుడు, దైవప్రవక్త (సల్లం) ఆదేశాల అమలుకు ఎక్కువ ప్రాముఖ్యతనిస్తున్నాడని అర్థం. అందుకే అతను అబద్ధం చెబితే ప్రజలు చెడుగా భావించని సందర్భాల్లో కూడా అబద్ధానికి దూరంగా ఉంటాడు. ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనయినా అబద్ధం పలక కుండా ఉండటాన్ని దేవుడు అమితంగా ఇష్టపడతాడు. ఇలాంటి ఉత్తమ లక్షణాలు నీతిమంతులకే చెల్లుతాయి.

٦٣١ - وعن جابر رضي الله عنه أنَّ رسولَ الله ﷺ قال: «إنَّ مِنْ أَحَبِّكُم إليَّ، وَأَقرَبِكُم مِنِّي مَجلساً يَومَ القِيَامَةِ، أَحَاسِنَكُمْ أَخلاقاً. وَإِنَّ أَبْغَضَكُمْ إليَّ، وَأَبعَدَكُم مِنِّي يَوْمَ القِيَامَةِ الثَّرثَارُونَ وَالمُتَشَدِّقُونَ وَالمُتَفَيْهِقُونَ» قَالُوا: يَا رَسُولَ الله! قَدْ عَلِمْنَا الثَّرثَارُونَ وَالمُتَشَدِّقُونَ، فَمَا المُتَفَيْهِقُونَ؟ قال: «المُتَكَبِّرُونَ» رواه الترمذي وقال: حديث حسن. «الثَّرثَارُ»: هُوَ كَثِيرُ الكَلَامِ تَكَلُّفاً.

631. హజ్రత్ జాబిర్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రవచిం చారు : మీలో అందరికన్నా ఎక్కువ నీతిమంతులు ప్రళయదినాన నాకు అత్యంత ప్రియతములుగా, నాకు అందరికన్నా సమీపంలో కూర్చొని ఉంటారు. వదరుబోతులు, డాబుసరిగా మాట్లాడేవారు, వికటంగా నవ్వుతూ మాట్లాడేవారు ప్రళయదినాన నాకు అత్యంత అయిష్టులుగా, అందరికన్నా దూరంగా ఉంటారు.

అది విని సహచరులు సందేహపడుతూ, "దైవప్రవక్తా! వదరుబోతులు,

డాబుసరిగా మాట్లాడేవారంటే అర్థమయింది. కాని ఈ వికటంగా మాట్లాడే వారంటే ఎవరు?" అని అడిగారు. దానికి సమాధానమిస్తూ దైవప్రవక్త (సల్లం) "వారు అహంకారులు" అని చెప్పారు.

(తిర్మిజీ దీనిని ఉల్లేఖించి హసన్‌గా పేర్కొన్నారు)

وَ«المُتَشَدِّقُ»: المُتَطاوِلُ عَلى النَّاس بِكَلامِهِ، وَيَتَكَلَّمُ بِمِلْءِ فيه تَفاصُحاً وَتَعْظِيماً لِكَلامِهِ وَ«المُتَفَيْهِقُ»: أَصلُهُ مِنَ الفَهْقِ، وَهُوَ الامْتِلاءُ، وَهُوَ الَّذي يَمْلأُ فَمَهُ بِالكَلَام، وَيَتَوَسَّعُ فيه، وَيُغْرِبُ بِهِ تَكَبُّراً وَارتِفَاعاً، وَإظْهَاراً لِلفَضيلَةِ عَلى غَيرِهِ. وروى التِّرمذيُّ عن عبدِ الله بنِ المبارَكِ رحمه الله في تَفْسِيرِ حُسْنِ الخُلُقِ قال: هُوَ طَلاقَةُ الوَجه، وَبَذْلُ المَعرُوف، وَكَفُّ الأَذى.

అసలు అరబీ మూలంలో 'ముతఫైహిఖ్' అనే పదం వాడబడింది. ఈ పదం 'ఫహఖ్' నుండి వచ్చింది. ఫహఖ్ అంటే నోరు తెరవటం. ఇలాంటి వ్యక్తి మాట్లాడుతున్నప్పుడు నోరు తెరిచి (మాటల్ని సాగదీస్తూ) గర్వం ఉట్టిపడేలా విచిత్రంగా మాట్లాడుతుంటాడు. ఇమామ్ తిర్మిజీ (రహ్మాలై) తన గ్రంథంలో ఉత్తమ నైతికతను గురించి వివరిస్తూ హజ్రత్ అబ్దుల్లాహ్ బిన్ ముబారక్ (రహ్మాలై) చెప్పిన మాటను నకలుచేశారు. దాని ప్రకారం ఉత్తమ నైతికత అంటే నగుమోముతో పలకరించటం, దానధర్మాలు చేయటం, ఇతరుల్ని కష్టపెట్టకుండా ఉండటం.

(సుననె తిర్మిజీలోని సత్కార్యాలు - సత్సంబంధాల ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

ఈ హదీసు కూడా ఉత్తమ నైతికతను ప్రబోధిస్తోంది. అనవసరంగా, అనాలోచితంగా మాట్లాడి ప్రజల ముందు డాంబికాలను ప్రదర్శించకూడదని తాకీదు చేస్తోంది. మితంగా, సౌమ్యంగా మాట్లాడటం మంచివారి లక్షణాలు. దీనికి విరుద్ధంగా అతిగా మాట్లాడటం, ప్రజల్ని భయపెట్టేలా ప్రగల్భాలు పలకటం ధూర్తుల లక్షణం.